

Čas pomladi, čas mladosti

V ozelenelih vejah, v račkah, ki počivajo na bregu, celo v starem žlebu lahko mlade, neobremenjene oči z umetniško žilico najdejo hrano za svoj objektiv. Nataša Medved s stiške gimnazije, na kateri se sicer lahko pohvalijo z izredno razvejanimi izvenšolskimi dejavnostmi pa tudi z likovnimi talenti, že nekaj časa dokazuje, da je fotografski aparat zanjo ravno pravo izrazno sredstvo. Ob 40-letnici gimnazije je bilo na razstavi nekaj njenih zelo uspešnih fotografij stiškega samostana, mi pa jo tukaj predstavljamo skozi njeno doživljanje pomladne okolice.



MLADI SO NAJBOLJ VNETI BOJEVNIKI ZA OKOLJE

Misli globalno – deluj lokalno

Kot je zapisala Andreja Omahen iz 8. B OŠ Louis Adamič, morda marsikdo, ki se pelje po Adamičevi in se mu pogled ustavi na stari šoli, pomisli, ali se v njej sploh kaj dogaja. Andreja pa z zadoščenjem ugotavlja, da so učitelji in učenci marsikaj spremenili, tako tudi naravoslovne dneve. Veliko zahvalo izreka g. Artačevi, ki je dijake opogumljala in je bila na koncu z njihovim delom tudi zadovoljna.

Želeli smo narediti nekaj posebnega, boljšega, piše Andreja. Odločili so se za naravoslovni dan v treh delih. Ker so majhna šola z le dvema osmima razredoma, se med seboj dobro poznajo in tudi pri učiteljih vedno najdejo pomoč. Naravoslovne dneve so posvetili varstvu okolja pod geslom »Misli globalno – deluj lokalno«. Vsak učenec se je odločil za temo, ki ga je najbolj zanimala in tako je iz obeh razredov nastalo osem tematskih skupin.

Fotografi so pod vodstvom g. Mejača fotografirali divja odlagališča, ki sta jih Grosuplje in njegova bližnja okolica polna. Čeprav so bili sprva sicer namenjeni fotografirati najlepše dele Grosuplje, jih je dejstvo, da ima vsaka medalja dve plati, pripeljalo tako daleč, piše Andreja, da so na koncu ob svojih odkritjih ogorčeni

sploh pozabili, da je kje še kakšna lepa stvar. Zadnji dan so izdelali fotografije, ki so do kazovale, v kakšnem okolju živimo. Njihova ugotovitev: »Center Grosuplje ni tako nesnažen kot je okolica. Zato učenci opozarjamo, da vsak, ki okolje onesnažuje, vsaj malo premisli, kam bo odpeljal odpadke in neuporaben štedilnik, pregoren televizor... Pojdite samo v najbližji gozd. Že samo tam bi lahko nabrali odpadkov za celo skladišče!

Akvarij iz odpadkov

Kemiki, matematiki in fiziki so se ukvarjali z vse bolj onesnaženo in osiromašeno Grosupeljsčico. Vas smem vprašati, kje operete svoj avto, opominja Andreja v svojem prispevku. Učenci so izmerili kislost vode, hitrost pretoka, naredili slike prereza struge in širine vode. Ugotovili so, da se Grosupeljsčica spreminja v nad vse umazan potok, ne pa v reko, ki bi nam bila lahko v ponos. Ptice zagotovo ne bodo gnezdile na smetišču in ribe ne boje plavati v bencinu, opozarjajo dijaki.

Likovniki so pod vodstvom g. Benedik ustvarjali v šoli. Iz odpadnih steklenic so napravili prave mojstrovine. Očitno je

vsako stvar s pridnimi rokami mogoče dobro izkoristiti, če je poleg le malo domišljije in dobre volje. Naredili so akvarij, ki je zgovorno pričal o naši sedanjosti: reka, riba, pločevinke, papirčki... Bo katero živo bitje preživel v tej nesnagi, se sprašujejo otroci. Na koncu so likovniki predlagali, naj bi v kraju namestili več zabojnikov za različne vrste odpadkov.

Biologi so s pomočjo g. Planinšek raziskovali vpliv regulacije rek na življenje v njih in iskali lišaje, ki so zgovorno pričevalci onesnaženosti zraka. Da ne boste mislili, da je Grosuplje čisto, piše Andreja Omahen in se sprašuje, ali bi Grosupelčanom padla krona z glave, če bi šli kdaj pa kdaj peš do trgovine namesto z avtomobilom. Marsikaj bi bilo potem tudi z zrakom, ki ga dihamo, drugače. Biologi so zadnji dan naravoslovnih dni pripravili razstavo tistega, kar je še ostalo v naših vodah. Pogled na nekaj žalostno premikajočih se bitij, ki so plavala v vodi, je bil vse prej kot vesel!

Spremenimo ta svet!

Literati so svoja mesta zavzeli v knjižnici, kjer jim je po-

magala ga. Križmanova. Odpravili pa so se tudi na teren. Napravili so anketo o uporabi ekoloških čistil in v angleških revijah prebirali, kaj počne na polju varovanja okolja mladi na drugje po svetu. Nastali sta celo dve čudoviti pesmici v angleščini. Njun pomen je bil jasen: morali bomo spremeniti svet okoli nas, če bomo hoteli živeti! Zato so tudi sami zavahali rokave in napisali nekaj pisem občinski upravi, ki tudi ni čisto nedolžna pri tem, da živimo v okolju, kakršno pač je. Upajmo, da so prišla v prave roke.

Medtem je spet druge učenec privabila čistilna naprava in tretje kanalizacija. Ogleдали so si načrte, ugotavljali, koliko hiš je priključenih in koliko onesnaženih voda še vedno pride v reko. Nihče ni mogel ploskati, ko smo poslušali njihovo poročilo, pravi Andreja.

Pa bi še radi v Evropo!

Čistil pa nikjer

Ostala so še čistila. Tudi v tej skupini so učenci delali povsem samostojno. Obiskali so trgovine v Grosuplju in morali ugotoviti, da je čistil brez fosfatov, ki manj onesnažujejo okolje, dosti premalo pa tudi predraga so. Nekaj učencev si je ogledalo tudi ljubljansko razstavo čistil, manj nevarnih okolju, a so se vrnili hudo razočarani, češ da jih je mogoče dobiti le prek posrednikov iz tujine.

Rezultati našega dela med naravoslovnimi dnevi niso izumiteljski, na koncu piše Andreja Omahen iz 8. B, so pa potrdili, da živimo v svetu, ki ni posejan z rožicami, pač pa z našimi odpadki. Zahvaljuje se ravnatelju g. Gabrijelu in njegovi pomočnici ge. Žitnikovi, ki je njihovo delo ne le podprla, ampak ga tudi z veseljem opazovala. Učenci sedmega razreda bodo nadaljevali drugo leto s podobno nalogo, Andreja pa je prepričana, da je vsak od letošnjih udeležencev odnesel vsaj delček tega, okoli česar so se trudili. Nam pa kliče – mi mladi bomo dobili samo tisto, kar nam boste vi zapustili in tako mi kakor vi tega, kar nam je dala narava, ne bomo odnesli s seboj v grob! Veliko je že ran, vendar upajo, da jih bodo znali pokupati, saj bodo to dobili njihovi otroci. Od nas je odvisno, ali bodo živeli na čisti zemlji ali na smeteh!

Tako je, Andreja: Naj vaši klici naletijo na čim več odprtih ušes!

PERISKOP

● Majska skupščina je bila od vseh letošnjih srečanj delegatov najslabše obiskana, saj se je udeležilo le 14 članov zbora združenega dela, 16 članov družbenopolitičnega zbora in 18 članov zbora krajevnih skupnosti. Vendarle pa so bili ravno še sklepčni, saj ima vsak zbor po 25 članov.

● Grosupeljski šolniki so izvršnemu svetu občine pomahali pred nosom kar z večimi protestnimi točkami v dveh pismih. Njihove plače delijo klavno usodo plač v občinski upravi, saj so vezane na proračun občine, čeprav bi učitelji po republiških vatlih smeli imeti nekaj (malega) več kot pa dobijo. A bolj kot to jih skrbi, iz česa bodo prihodnje mesece plačevali materialne stroške, saj niti plačila prometnega davka za nabavo nujnih stvari niso več oproščeni. To pa jih samo pri olju za ogrevanje »tepe« s 35 odstotki! Izvršni svet je letos že odobril za 12,9 odstotka več denarja za te namene in na zadnji majski seji še dodatnih 30 odstotkov, pa kljub temu ob realni inflaciji to ne bo dovolj. Večni refren »denarja ni« žal ni plačilno sredstvo.

● V marsikaterem kraju bi radi obudili nekdanje sejme, v Grosuplju sanjajo o tržnici in celo o **boljšem trgu**. Toda še vedno smo občina, ki nima odloka o tržnem redu! Zdaj so končno krajevne skupnosti dobile osnutek takega odloka, na katerega so morale te dni že dati svoje pripombe. Ker pa je tak odlok zapletena in tudi zavezujoča reč za tiste, ki so dolžni tržni red potem tudi izvajati (krajevne skupnosti, komunalno podjetje ipd.), lahko pričakujemo kup pripomb v stilu »brigo moja predi na drugoga«. Zaenkrat so najbolj nevarna divja sejmišča živine, na katerih ni veterinarske inspekcije, kar lahko občino »obdari« z nekaj nevarnimi nalezljivimi živalskimi boleznimi.

● Grosupeljska knjižnica bo izgubila pogoje za matičnost, če je ne bomo razširili in se vsaj približali zahtevanim standardom. Odkar ji je občinska uprava odstopila še zgornje prostore v Košakovi hiši (prostore geodetske uprave, Naše skupnosti in Zbornika), kaže na boljše, vendar se preveč še ne gre veseliti, saj je spet problem denar, ki ga terja najosnovnejša adaptacija. Tako si prizadevne knjižničarke zaenkrat lahko samo ogledujejo predračun za opremo prostorov, ki ga je poslalo mizarско podjetje, specializirano ravno za opremljanje knjižnic. Pač ni dovolj, da bi nove prostore samo prebelili, ampak bo treba najprej okrepi ti tla v nadstropju in napraviti nove stopnice. **Kako »oženiti« čitalnico s poročno sobo**, pa je še vedno neresena uganka.

● **Zagradec** lahko pričakuje novo knjižnico 1992. leta, če se le kriza z denarjem ne bo še bolj zaostila.

● Okoli tega, kdaj in kako se bo grosupeljski **Zdravstveni dom** »odcepil« od Ljubljane, ki je zdaj njegova ustanoviteljica, in postal samostojen občinski zavod, bo izgubljene še veliko tinte in živcev!

● Krajevna skupnost Grosuplje se je pritožila zaradi neurejenega parka pri starem gasilskem domu in zaradi tega, ker je »nekdo« tja narinil zemljo. Ali je bil tisti kup pesčenih puklov in plevela res kdaj park, je skoraj težko ugotoviti. Pritožba je nalezla na veliko razumevanje izvršnega sveta. Zavod za urbanistično načrtovanje naj bi izrisal nov načrt parka, krajevna skupnost pa naj bi zagotovila sredstva, da bi prostor primerno uredili, posejali in zasadili in namestili tudi kako klop. Zlasti pazite na drevesa, niti enemu se ne sme kaj zgoditi, se je postavil predsednik krajevne skupnosti Grosuplje g. Žitnik.

● Ker delegat KS Metnaja g. **Podobnik** na vsaki skupščini sproži vprašanje spornega vikenda, ki je že pred časom dobil odlok o rušenju, kar naravnost pa je že posumil celo na podkupovanje, je užaljeni urbanistični inšpektor **Milan Jereb** zahteval, da g. Podobnik do naslednje, torej do junijske seje skupščine »poda pojasnilo glede podkupovanja. Namigovanje glede podkupovanja zmanjšuje ugled odgovornih občinskih funkcionarjev in celotne uprave«. Za sporni vikend na Dobravi nad Stično, ki je last **Dimitrija Ostojiča**, je urbanistična inspekcija aprila uvedla ponovni postopek, zahteva pa se tako vleče zato, ker je Ostojič po tem, ko je Republiški urbanistični inšpektorat potrdil grosupeljsko odločbo o rušenju, sprožil upravni spor na Vrhovnem sodišču in ga tudi dobil. Zadeva torej teče dalje.

● **Gostišče pri Taborski jami** išče novega, v prvi vrsti boljšega lastnika oziroma najemnika. Tokrat se je pri stvari močno angažirala krajevna skupnost, najbrž zato, ker ima podporo izvršnega sveta, v katerem sedi tudi njen predsednik **Miha Kadunc**.

● **G. Intihar** je v družbenopolitičnem zboru apeliral na vodstvo občine in vse delgate, naj napravijo konec zanemarjanju in uničevanju kulturnih in zadržnih domov. »Zgradili jih znamo in jih ob otvoritvi pošteno zapiti, potem je pa konec našega zanimanja zanje!« Ko so imeli obrtniki srečanje v grosupeljskem, so morali baje prej iz njega odpeljati nekaj samokolnic smeti, zlasti praznih steklenic.

Vidina sled v Višnji Gori

Kmalu, leta 1993, bomo praznovali že devetdesetletnico rojstva pesnice Vide Taufer. Bila je velik umetnik, eden izmed klasikov slovenske poezije, njene pesmi so zgled harmonije med izbrušeno formo in vsebino.

Že zgodaj ji je bila odprta pot v javnost, saj jo je pesnik Božo Vodušek nenadoma prišel povabiti kar v Stično – tam je bila učiteljica v tedanji Ljudski šoli (od leta 1928 do 1944). Povabljen je bila v družbo treh literatov (Trije labodi) in je objavljala že v Sodobnosti, Ljubljanskem Zvonu in še v raznih listih. Tako je leta 1939 objavila svojo prvo in najljubšo zbirko Veje v vetru že kot uveljavljena pesnica. Leta 1941 je o prvem božiču v vojni izdala svojevrstno pesnitev Križev pot, po vojni leta 1950 zbirko pesmi Izbrani listi in leta 1962 še zadnjo zbirko Svetli sadovi. Vmes so našli še njeno pretresljivo ljudsko pesnitev Rožni venec v zapuščini pisatelja Finžgarja, oziroma med korenspondenco pisatelja Stanka Cajnkarija. To pri Mohorjevi družbi, kamor je pesnica Rožni venec poslala, ni pa išlo. Umetnica o tem ni nikdar govorila, morda jo je bolelo in tega svojega dela sploh ni omenjala.

Če danes vprašamo kateregakoli osemletkarja o pesnici Vidi Taufer, mu je neznana. Uboge otroške glave, ki so morale toliko desetletij prenašati množico nevažnih podatkov, naši veliki umetniki pa se niso naselili v njihovi srčni strani. Učiteljica Vida je bila velika ljubiteljica otrok, zelo jo je prizadelo, če se je kakšen odnos malo skrhal.

Vido Tauferjevo sem spoznala leta 1936. Prvič sem jo zagledala v stiški baziliki ob znamenitem Križevem potu Fortunata Berganta. Zunanaj razkošno sonce – ona – pesnica v polmraku kot duh. V mojem devetnajstem poletju se je razmaknil velik prostor zanjo. Še danes prebiva v njem.

Cesta. Pod farovškim hribom v Višnji Gori. Po sredini še travnata, sveža, takrat so se na obeh straneh še kazale neobgljene sledi koles maloštevilnih vprežnih voz ali kolesljev.

Poletje. Poldne se je prevesilo, selska samotna, brečanje žužkov. Nekdo stopa s ceste proti hiši, to je vendar Vidina ura. Vedno je prihajala ob tem času in poleti. Bila je pač rojena o Vidovih zarjah, o sv. Vidu. Občutila sem jo kot simbol, kot duha, kar je bilo drugih plasti okrog nje, so bile neobgljene. Obiskovali sva se in spremljali, peš, Vida je bila odlična peškinja. To je bilo recitacij, pesniških pogovorov in posvetovanj, včasih najinih, samotnih (te sva imeli najraje), včasih v večjih ali manjših družbah literatov.

Kje ste, tiha romanja z Vido v Dedni Dol, na Dobravo, v Drago in čez stiške kraje?

Naredimo prostor pesnici Vidi Taufer tudi danes. Svoja najlepša pesniška dela je snovala v pokrajinah današnje naše občine. Kdo bo izdal Vidin Rožni venec – kako lepa bi bila majhna bela knjižica, vsaj za zamejske Slovence in zdomec se potrudimo! Še kdo bi jo rad nosil s seboj.

MIHAELA ZAJC